

PRIKAZI

UDK 001.8:378.245>(035)

(211-214)

Patrick Dunleavy

Kako napisati disertaciju

Fakultet političkih znanosti, Zagreb, 2005., 260 str.

Može i čitko

Knjiga *Kako napisati disertaciju* profesora Dunleavyja, predavača političke znanosti na LSE-u, iznimno je zanimljivo, značajno i poticajno djelo. Ono je novost na tržištu koje je siromašno prikazom detaljne analize planiranja, skiciranja i pisanja doktorske disertacije. Takve zadaće, smatra autor, predugo su pratili nedovoljno diferencirani i nekvalitetni modeli poučavanja i obrazovanja, koji nužno trebaju biti ispravljani. Doktorat je u središtu zanimanja jer je glavno sredstvo razvijanja novog i izvornog mišljenja u društvenim i humanističkim znanostima, pa se njegova geneza danas ponovno treba preispitati. Negativnosti koje diskreditiraju takvu odgovornu zadaću, a koje se često manifestiraju, trebaju ustupiti mjesto jasnoći, preciznosti, konzistenciji, dakle generalnom

okviru. Ipak, prijedlozi koje autor izvodi ne nameću se autoritarno nego je razvijen pristup koji snažno ističe personalizaciju i moć identiteta svakog autora, s posebnim naglaskom na središnji osjećaj rafiniranosti za vrstu teksta i građe, osjećaj koji treba biti misao vodilja u primjeni općih uputa.

Početno poglavlje "Kako postati" autor tematizira ključni element uspjeha doktorata, a to je razvijanje umijeća autorskog rada. To su vještine o kojima studenti nisu dovoljno obaviješteni niti su ih imali prigodu razvijati jer sustav postavlja druge prioritete, a drži da je autorski rad na doktoratu fragmentirana djelatnost koju nije korisno studirati. Tako se previđa sva specifičnost autorskog rada koji je fundamentalan za razvoj nove, dodane vrijednosti jer je katalizator

izvornosti, prepoznatljivosti i akademskog pozicioniranja na temeljima koherentne i čvrsto argumentirane strukture. Postoje dva modela doktorata; klasičan i nastavni doktorski model.

Osnovna je razlika u tome što se klasičan model potpuno usmjerava na pisanje radnje, dok se drugi pristup odnosi na pisanje članaka koji integriranjem čine disertaciju, a ona nastaje u drugoj fazi. Izvode se komparativne prednosti i nedostaci obaju pristupa, ali se ujedno ističe da je odlučujuće važno ispuniti očekivanja čitatelja. To je glavna zadaća autora, koji treba čitatelju pružiti potrebne podatke i na temelju njih kontrolirano iznositi informacije. Razumjeti čitateljev položaj i način razumijevanja ona je crta demarkacije koja odvaja dobre autore od prosječnih. Ovakav doprinos jasnoći misli i izražavanja je nemjerljiv na mjestima na kojima se čitatelj shvaća kao partner čije osjećaje i nade treba uzeti u obzir. Temeljnim pitanjima disertacije i njezinim doprinosom bavi se poglavlje "Zamišljanje radnje kao cjeline". To su pitanja koja trebaju stalno biti prisutna kao putokaz radnje, koji nas prati sve vrijeme i od kojeg ne smijemo odustati. Do izražaja treba doći načelo prema kojemu autor određuje pitanje, ali i odgovor, što je nov oblik jer je prije

uvijek student davao odgovore, ali na tuđa pitanja. On mora pokazati ozbiljnost pitanja i njegovo predstavljanje legitimnog žarišta znanstvenog istraživanja. Treba znati ploviti između Scile nesavladivog ili prezauzetog pitanja i Haridbe kronično dosadne i nezanimljive teme. Kalkulantski i previše oprezan pristup koji teži tek ulazu u akademski krug treba biti napušten i zamijenjen istinskim znanstvenim erosom, koji teži spoznaji. Alati trebaju biti kreativnost i nadahnutost, ali i kumulacija prethodnog znanja koje stvara pripremljen um. Ideje koje naviru su poput skice koju kipar ima prije nego što se upusti u dugotrajno djelo izvedbe. Uvijek treba riskirati i slijediti ideju, a pogotovo se to odnosi na mlade ljude koji su *platonovski* "bliži idejama". Oni trebaju biti ta toliko potrebna "svježja krv" koja će razbiti amalgam birokratske rutinizacije znanosti. U svojem putovanju autor mora zadržati vjeru i etablirati se kao vrsta junaka koje se izdiže iznad svih problema i ograničenja okoline.

Poglavlja "Planiranje radnje kao cjeline: makrostruktura" i "Organiziranje poglavlja ili članaka: mikrostruktura" prijelaz su prema više izvedbenim dijelovima knjige. Potrebno se upoznati sa svom normiranošću koju autorski radovi trebaju poštovati. Tijekom izlaganja

poželjno je izdvojiti jezgru rada kao jasno prepoznatljivu cjelinu s obilježjem originalnosti i visokom dodanom vrijednošću, dok uvod i zaključak trebaju imati sporednu ulogu. U svakom slučaju poželjno je izbjeći izlaganje poglavlja u doktoratu koje će tek efemerno proučiti početni nacrt radnje koja je zbog propusta u organizaciji rada i vremena završila tragično. Dva ključna elementa oblikovanja unutarnje strukture jesu smišljanje naslova kako bismo istaknuli organizacijski uzorak te pisanje početka i kraja poglavlja, kao i njegovih odjeljaka. Naslov mora biti sadržajan, točan, ne smije se ponavljati niti biti u obliku upitnika. Ovdje se mora dobiti bitka s tonom i identitetom djela, ali i s publikom koju se ne smije iznevjeriti. Dojmljivost, ali i referentan okvir jamče uspjeh, jer su struktura, preciznost i način izlaganja odlučujuće odrednice kvalitete i odgovornosti nas samih i naših djela.

Umijećem pisanja i pravim malim romanom toka svijesti autor se bavi u sljedeća dva poglavlja: “Pisati jasno: pitanja stila i upućivanja na literaturu” te “Razvijanje teksta i upravljanje procesom pisanja”. Želi izdvojiti obilježja dobrog stila upotrebom parametara nove vrijednosti i razumljivosti. Stil mora biti uvjerljiv i primjeren disciplini te treba izbjegavati gomilanje previše

bitnih informacija kao i često larpurlartističko korištenje jezika struke. Načela “manje je više” i “kaži to jednom, ali kako treba” najbolje su smjernice kojima se izbjegava fragmentiranje i ponavljanje, a koje moramo jasno odvojiti od škrtosti izričaja, koji je često poguban. Tome mogu pridonijeti pravilan odabir rječnika, sastavljanje ulomaka i pisanje riječi. Ti elementi trebaju graditi radnju, a nikako ju zamagljivati ili nagrizzati. Priznati utjecaje koji se navode u literaturi pokazuje koliko je autor intelektualno pošten, a to jača njegovu vjerodostojnost i ugled. Samo pisanje je proces koji prolazi nekoliko faza, a najvažnije je ne posustati i misliti da ne postoji nikakav *summum bonum* koji se negdje skriva i koji treba otkriti. Riječ je zaista o putovanju, više teškom nego laganom, ali koje ima svoje zakonitosti i njih treba poštovati. Pisanje je čin predanosti, potrebno je da se autor suživi sa svojim radom, ali revidiranje, poboljšavanje i preuređivanje dijelovi su koje je potrebno prihvatiti što prije; oni su pravilo, a ne iznimka.

Načinom izlaganja u naše informatičko doba bavi se autor u poglavlju “Postupanje s točkama pozornosti: podaci, dijagrami i grafikoni”. Prijeko je potrebno svladati navedena umijeća. O tome će ovisiti koliko ste spremni ići ukorak

s vremenom te pokazati koliko ste prilagodljiv autor i koliko držite do sebe. Posljednja dva poglavlja “Završnica: dovršavanje doktorata” i “Objavljivanje istraživanja” finale su rada. Dolazi se u fazu kada cijeli rad usmjeravamo prema konsolidaciji i dovršavamo ga kao integriranu cjelinu. Sva prethodna razmišljanja i upute dobivaju nov oblik, uz paralelno ispravljanje svih nedostataka i analizu strukture djela. Autor razvija plan o tome kada odrediti pravi trenutak za predaju radnje i kako odabrati ispitivača. Ključne su stavke asertivnost, proaktivnosti i inicijativa. Morate nastojati da sve vrijeme imate događaje pod kontrolom. Riječ je o kruni višegodišnjih nastojanja i egzistencijski bitnom događaju tako da je odlučnost možda važnija nego ikad. Samo objavljivanje djela u časopisima ili u obliku monografije labirint je u kojem morate voditi računa o tržištu, normama i konvencijama. Morate se obavijestiti o svim pojedinostima i nastojati se maksimalno zaštititi ili osigurati dobit. Bitno je shvatiti *realpolitiku* nakladničkih kuća, ali i biti spreman učiniti male ustupke i obrade teksta radi njegova objavljivanja.

Autor prvenstveno ističe stvaralačku autonomiju i samorefleksiju pojedinaca. Pravila se uče da bi bila sredstvo stvaranja, a nikako da bi se mehanicistički i doslovno provodila. Takva *forma mentis* jest lajtmotiv koji se provlači cijelim djelom. To je autorova verzija izlaska čovjeka iz samoskrivljene nezrelosti, pri čemu se vjerno pridržava mišljenja Saint de Exuperya: “Čovjeka može spasiti samo prvi korak, nakon toga onaj sljedeći.” Takav korak jest stvaranje doktorskog rada, čina koji predstavlja svojevrsnu inicijaciju kojom se postaje istinskim intelektualcem. Iako autor nastoji umanjiti svoj doprinos pokušavajući se sakriti ispod lažnog cinizma, ne možemo se oteti dojmu kako ponosno pledira na položaj mentora koji će majeutikom otkriti najbolje u nama. Njegovo djelo je kapitalan doprinos razvoju znanosti, i u njemu se ispod, na prvi pogled formalističkog sadržaja, naziru sve filozofske i epistemološke struje, koje su snažan poticaj otkrivanju istinskih ljudskih mogućnosti, razvoju kreativnosti i snažnoj borbi protiv bilo kakvih predrasuda i ograničenja, napose mentalnih.

Saša Čvrlijak